

LA INQUISICIÓ

El costat fosc de l'Església

Domènec Pascual, MD

***Associació de Metges Jubilats
de l'Hospital Clínic***

Barcelona, 21 de maig de 2025

Els orígens de la Inquisició els podem situar a la França del segle XII, on abundaven diferents heretgies dins del cristianisme, com ara els **Valdencs** i els **Càtars**, que s'allunyaven de l'Església catòlica oficial i criticaven el caràcter ostentós, fastuós, jactanciós dels seus líders.

Pels **Càtars** (1140-1150) no hi havia un sol déu, sinó que hi havia dues realitats oposades: el bé i el mal, i dues divinitats irreconciliables, Déu i Satan.

**Creu occitana
Emblema dels càtars**

Els **Valdencs** (1173) creien que no era necessari anar a una església per adorar a Déu i rebutjaven com a errònies els ensenyaments de l'Església Catòlica, com la transsubstanciació, el Purgatori, les oracions pels difunts i els Sants. Al S. XVI van ser absorbits pel moviment protestant.

Emblema dels valdencs
Canalobre amb la inscripció **Lux Lucet in Tenebris** (*La llum brilla entre les tenebres*)

L'aparició d'aquests moviments va fer que es prenguéssin consciència del perill herètic i els Concilis Catòlics van començar a elaborar un cos de doctrina i legislació sobre la repressió.

L'any 1184 el papa Luci III va promulgar la normativa **Ad Abolendam**, declarant heretges a tots aquests grups que negaven conscient i voluntàriament les veritats de la fe de l'església.

Inocenci III i el Concili IV de Letran (1198-1216) la van ratificar i es dona el nom de **INQUERERE (INQUISICIÓ)** al procediment legal per perseguir als heretges.

Miniatura de Luci III
Liber ad honorem Augusti
c. 1196
Biblioteca de la Burguesia.
Berna (Suïssa)

Inocenci III
Monestir de Subiaco.
Roma

LA INQUISICIÓ A ESPANYA

A l'Espanya medieval van coexistir tres religions: la musulmana, la cristiana i la jueva, però només hi va haver dues civilitzacions dominants: primer, la civilització àrab i després la civilització cristiana. La primera fou la més rica i brillant fins que a partir del segle XII, la segona s'imposa.

L'Espanya de les 3 cultures

Els jueus van anar assimilant-les una darrere l'altra (tant en convivència i harmonia amb àrabs i cristians, eren neutrals), cosa que els permetia exercir el paper d'intermediaris en els moments decisius dels segles XI i XII, sense renunciar a les seves tradicions religioses. Eren uns bons temps per Espanya: hi havia una expansió territorial, demogràfica i econòmica. Jueus i cristians no competien en el mercat de treball: tant els uns com els altres contribuïen a la prosperitat general i compartien els seus beneficis.

Miniatura del '**Libro del ajedrez, dados y tablas**' d'Alfons X el Savi.

Representa a un jueu (esquerra) i un musulmà (dreta) jugant als escacs.

Però les coses canvien al S. XIV...

Arriba una època de recessió, canvis socials, polítics, econòmics, guerres i catàstrofes, com la Pesta Negra que va assolar Europa al S. XIV.

Ja res no tornarà a ser com abans ni per als cristians ni, sobretot, per als jueus. És un fenomen que sobrepassa la península ibèrica, que abasta tot Europa.

Hi ha un gran malestar davant les desgràcies que la gent no comprèn i que és incapaç de detenir. La població creu que és víctima d'una maledicció, castigada pels pecats que havia comès.

El clergat (que s'hi apunta ràpidament) convida els fidels a penedir-se, a canviar de conducta i a tornar a Déu

Crema de jueus durant la Pesta Negra a Tournai (Bèlgica).

Miniatura de Pierart de Tielt (c. 1349-1352) que il·lustra la Crònica de Gilles Li Muisis (Bibliothèque Royale de Belgique)

S'acusa als jueus de tots els
mals

És llavors quan es considera escandalós que el poble "**deïcida**" (els jueus, que van condemnar i crucificar Jesús) convisqui amb els cristians. Per tot arreu es regiren contra ells, se'ls acusa de tot (de ser éssers perversos, de cometre crims rituals, de profanar las hòsties consagrades, de qualsevol desgracia que passi, etc).

- El rerafons de tot eren els problemes econòmics.
- El crèdit era un recurs essencial a la vida econòmica (igual que ara) i estava reglamentat per llei.
- Els creditors tenen pressa per recuperar els seus crèdits i els deutors es declaren víctimes d'usura.
- El Rei també té seriosos problemes de tresoreria i per resoldre'ls acudeix préstecs dels jueus.

- **Es desenvolupa un antisemitisme creixent**
 - **Comencen les persecucions**

Crist amb la creu a coll
Hieronymus Bosch (El Bosco) c.1505-07
Oli sobre taula 142x104 cm
Monestir de l'Escorial

Matança de jueus a Barcelona el 1391

Josep Segrelles c 1910

5 d'agost de 1391

La “Nit dels Vidres Trencats”

Es calculen més de 20.000
els assassinats: Barcelona,
Sevilla, Toledo,...

**Jueus: el mite de
l'eterna culpabilitat.**

**A Europa les
coses no eren
diferents**

**Representació de la massacre de
la població jueva a Estrasburg al
1349** *c. 1894*

Jueus cremats a la foguera al 1349
Korporation Luzern. Suïssa.

- El moviment antisemita comporta que milers de jueus es converteixi al cristianisme, batejant-se per por i per evitar persecucions.
- Els frares exploten hàbilment el terror i emprenen una campanya contra ells.
- Se'ls acusa d'una conversió fictícia, de ser falsos cristians i portar una doble vida per poder seguir així amb la seva vida i negocis

Felipe Bigarny
Bateig de jueus a Granada
c. 1521
Capilla Real de Granada

1474: Isabel I i Ferran II accedeixen al tron de Castella i al **1479** al d'Aragó i s'han d'enfrontar a l'antisemitisme. **Estableixen la Inquisició.**

27 de setembre de 1480: els reis nomenen els primers inquisidors, que s'instal·len immediatament a Sevilla. El 6 de febrer de 1481 es celebra el primer Auto de Fe a Sevilla, amb nombroses condemnes a mort.

Ha nascut el Sant Ofici i no desapareixerà fins al 1834

Els Autos de Fe es van convertir en un espectacle de masses amb dimensió teatral

1474: Isabel I i Ferran II accedeixen al tron de Castella i al 1479 al d'Aragó i s'han d'enfrontar a l'antisemitisme.

27 de setembre de 1480: els reis nomenen els primers inquisidors, que s'instal·len immediatament a Sevilla. El 6 de febrer de 1481 es celebra el primer Auto de Fe a Sevilla, amb nombroses condemnes a mort.

Ha nascut el Sant Ofici i no desapareixerà fins a 1834

La **Inquisició** va ser creada per castigar als **jueus conversos** que tornaven a practicar la seva antiga religió.

Els reis estaven convençuts que la **Inquisició** obligaria els nous conversos a integrar-se definitivament.

La repressió de 1480-1500 sembla aconseguir els objectius (*la excusa era **l'establiment de la unitat religiosa***), però els esdeveniments posteriors ho van capgirar tot.

**La Verge dels RR Catòlics amb els Inquisidors Torquemada i Arbués
Anònim c. S.XV**

Nomenament de Torquemada pels RR Catòlics Tomàs de Torquemada (1420-1498)

L'11 de febrer de 1482 **Tomàs de Torquemada** es nomenat **Inquisidor General** del regne, donant pas a un període de terror, que va afectar no solament als judeoconversos sinó també a tots els nivells de la societat

Nomenament de Torquemada pels RR Catòlics Tomàs de Torquemada (1420-1498)

L'11 de febrer de 1482 **Tomàs de Torquemada** es nomenat **Inquisidor General** del regne, donant pas a un període de terror, que va afectar no solament als judeoconversos sinó també a tots els nivells de la societat

La incansable activitat de Torquemada va portar a milers de persones al foc i va estendre un clima de terror a tota la península

**Es considera
que entre
1480 i 1520
van ser
executades
prop de
10.000
persones**

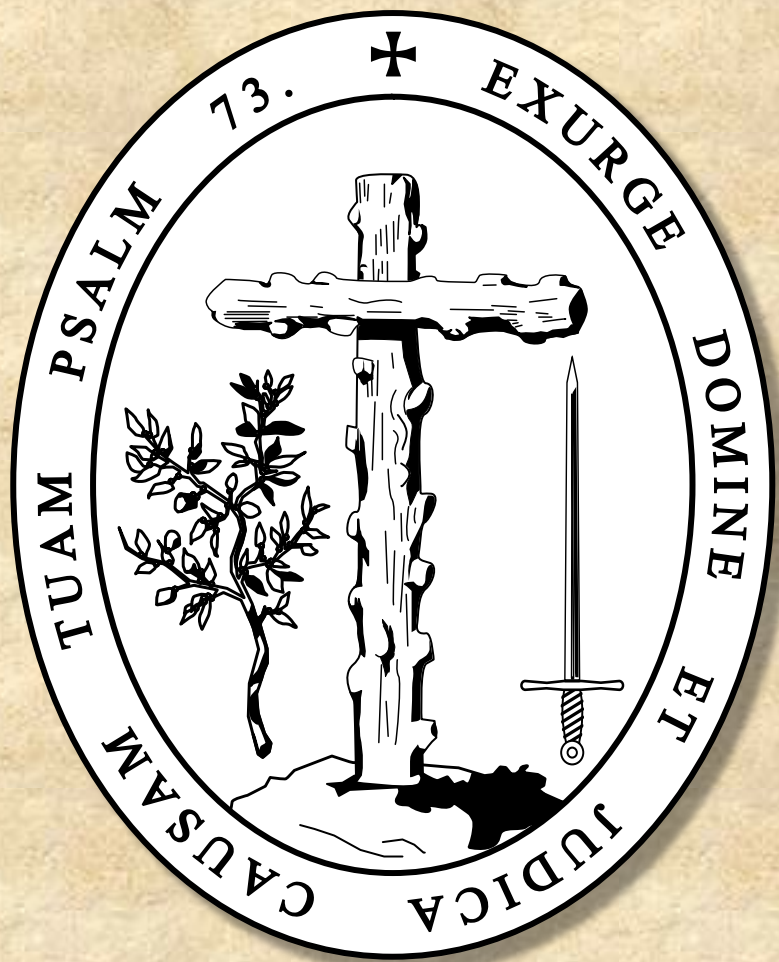
Clara preocupació entre la gent i alguns governants perquè alguns inquisidors augmenten el nombre de condemnes per apoderar-se dels béns confiscats, altres persegueixen delictes que no tenen res a veure amb l'heretgia, amb l'únic propòsit d'acabar amb enemics personals.

És a dir, s'enreda tot.

**Torquemada davant els reis catòlics. Els tenia dominats,
submisos**

Stefano Bianchetti

EMBLEMA DE LA INQUISICIÓ ESPANYOLA

A banda i banda de la creu, l'espasa simbolitza el tracte als heretges i la branca d'olivera, la reconciliació amb els penedits.

Envolta l'escut la llegenda «EXURGE DOMINE ET JUDICA CAUSAM TUAM PSALM 73.», frase llatina que significa: 'Aixeca't, oh Déu, defensa la teva causa, salm 73'

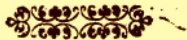
IVSTA EXPVLSION DE LOS MORISCOS DE ESPAÑA:

CON LA INSTRVCCION, APOSTASIA,
Y TRAYCION DELLOS:

Y respuesta à las dudas que se ofrecieron
acerca desta materia.

DEL M. F. DAMIAN FONSECA
de la Orden de Predicadores de la Prouin-
cia de Aragon, Compañero del R.^{mo} P.
Maestro del sacro Palacio.

Al Illustr.^{mo} y Excel.^{mo} Señor
DON FRANCISCO DE CASTRO
Conde de Castro, y Embaxador
en Roma de la Magestad
Catholica.

EN ROMA, Por Iacomo Mafcardo. MDCXII.

Con licencia de los Superiores.

**Expulsió dels moriscos
Gravat del S. XVI**

**L'expulsió dels moriscos
(Àrabs 1502, Moriscos 1609)
Gabriel Puig Roda. c.1894**

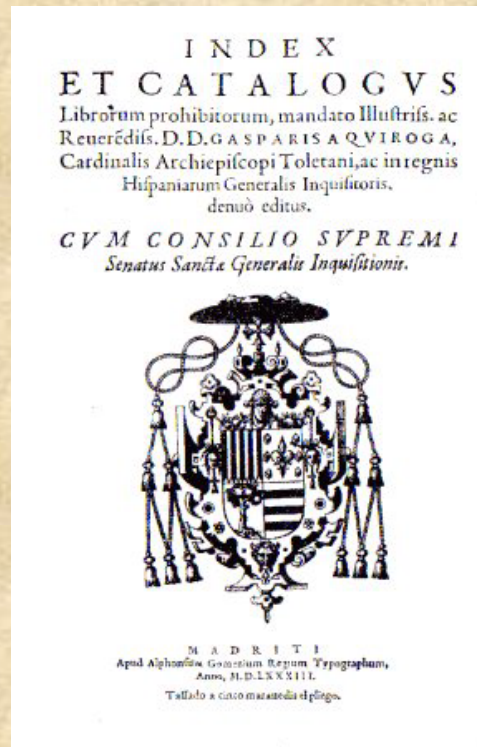
**L'expulsió dels jueus de Sevilla
(1492 RR Catòlics)
Joaquín Turina y Areal. c.1850**

1520. Revolució religiosa a Alemanya: apareix el LUTERANISME

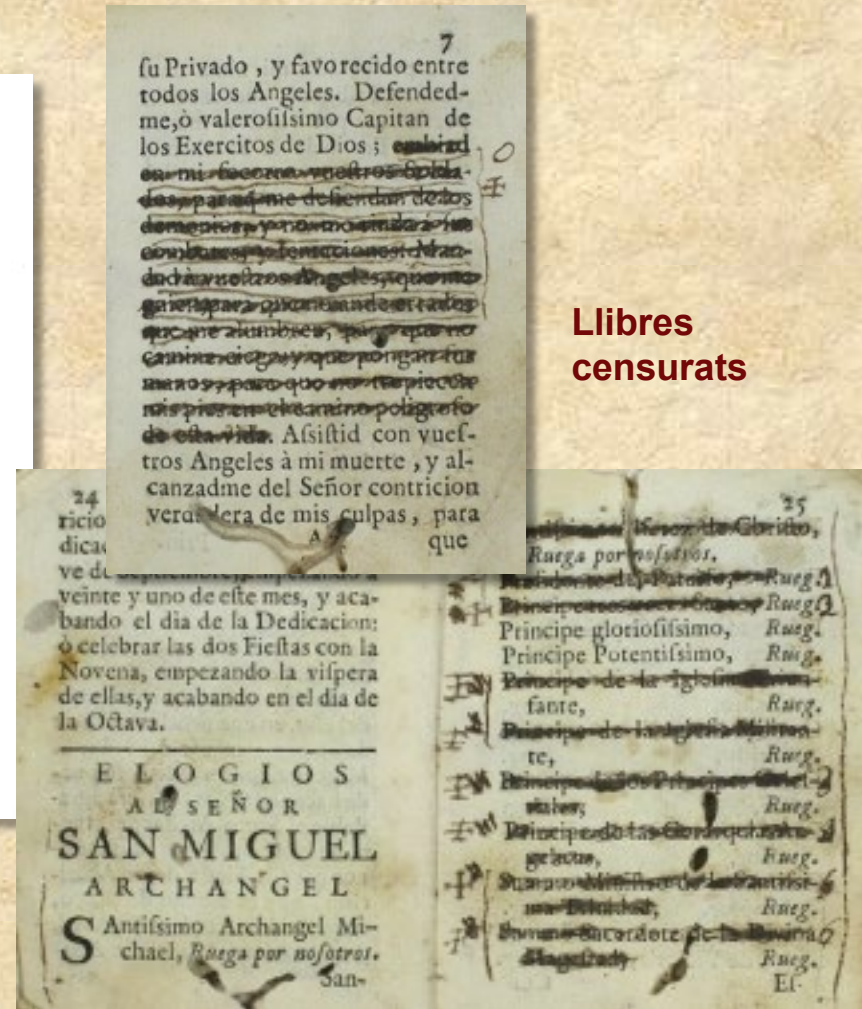
La Inquisició troba una justificació nova per perseguir la heretgia de Martin Lutero, la reforma protestant i altres desviacions, per tal d' impedir que s'extengui a Espanya.

Crema de llibres prohibits
Pedro Berruguete
Retaule de Santo Domingo
(detall) c. 1491-99
Museu del Prado

Index de llibres
prohibits per la
Inquisició espanyola.
Edició de 1583

Llibres
censurats

CONSEQÜÈNCIES

Degradació de les relacions amb Europa

- mitja Europa era protestant
- “traïció” de França a la Guerra dels 30 a.
- pèrdua de l’hegemonia europea

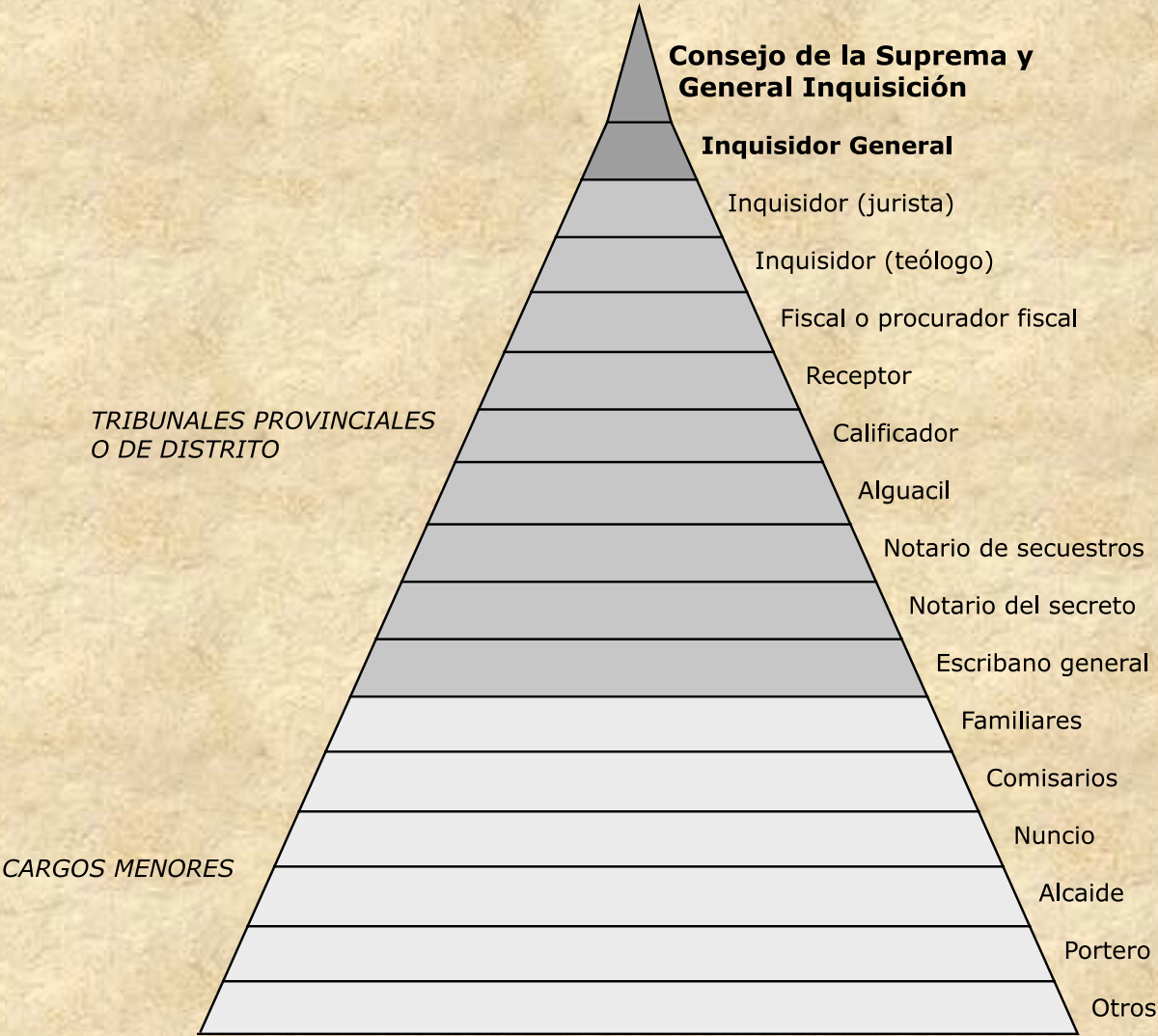
Espanya es queda culturalment a la cua d’Europa

- 80-90 % de la població analfabeta
- llibres prohibits, llibres censurats, ...
- avenços científics: cosa del diable

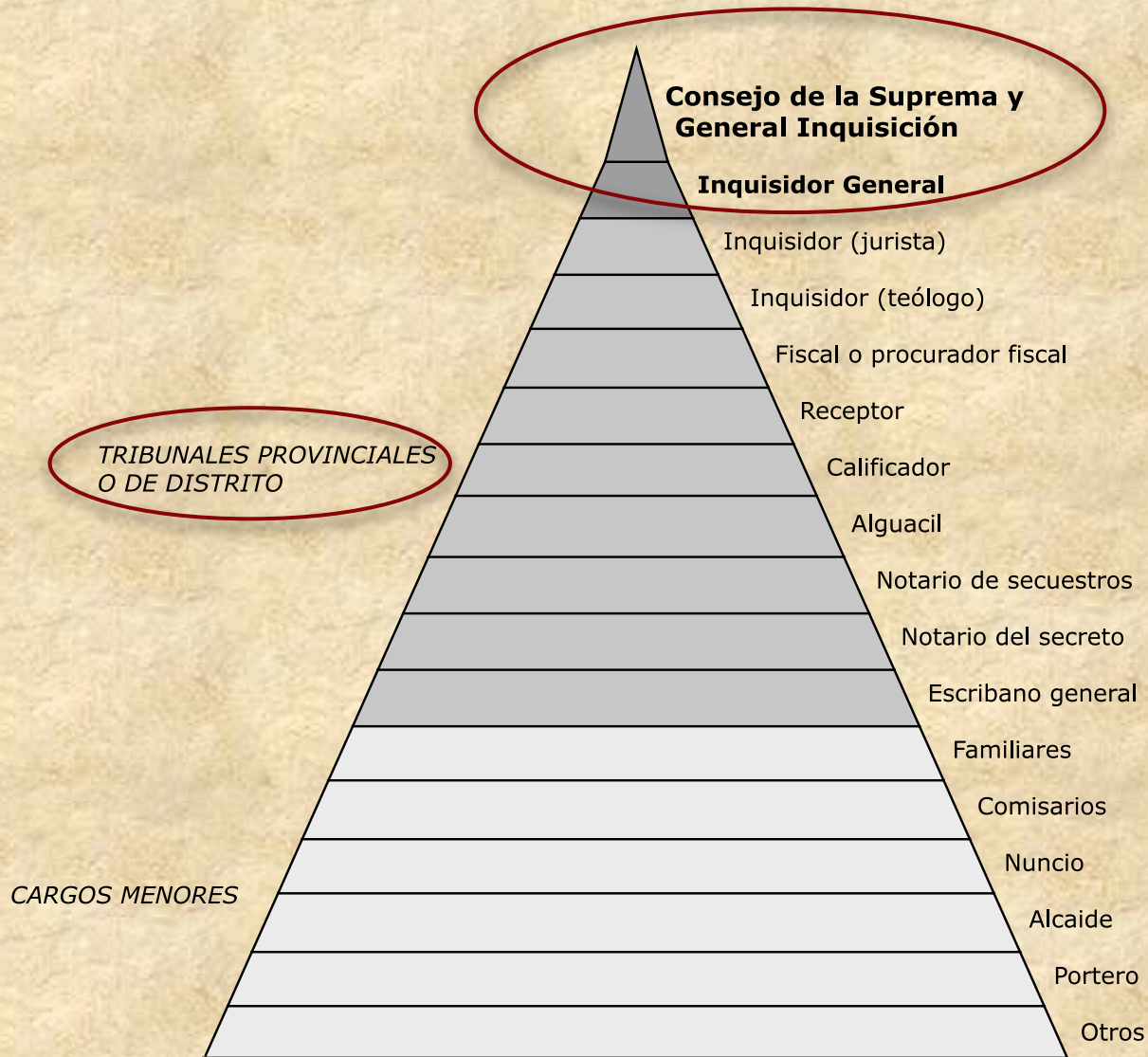

Població totalment manipulable en aquest entorn

ESTRUCTURA DE LA INQUISICIÓ

ESTRUCTURA DE LA INQUISICIÓ

EL PROCÉS

3 fases del procés penal:

1. Fase “**en ofensa**”: iniciació, sumari, instrucció
2. Fase “**en defensa**”: sessió plenària
3. Emissió de la **Sentència**

Francisco de Goya

Tribunal de la Inquisición

c. 1812-19

Real Academia de Bellas Artes de S. Fernando. Madrid.

46 x 73 cm.

EL PROCÉS

1. Fase “en ofensa”: iniciació, instrucció

- Les accions es dirigeixen a l'aclariment del fet delictiu i l'objectiu era la preparació de la fase “en defensa”
- L'acusat es detingut, enviat a presó (no comunicada), no sap qui l'acusa ni de què. No té accés a la seva defensa.
- Interrogatori a testimonis (en realitat cerca de dades incriminatòries cap a l'acusat), tot sota el control del fiscal
- La praxis ha demostrat que aquesta fase era en realitat l'autèntic fonament del procediment que quedava completament configurat i que decidia el litigi

Mateo (Diego) Zapata. Metge judeoconvers torturat per la Inquisició a la presó de Cuenca
Gravat de Francisco de Goya

EL PROCÉS

1. Fase “**en ofensa**”: iniciació, resum o sumari

2. Fase “**en defensa**”: sessió plenària

- El fiscal presentava les seves conclusions al jutge i sol·licitava una condemna (o en determinats casos, la tortura per obtenir una confessió)
- És en aquest moment quan es comunica al acusat les accions realitzades i li dona una llicència per defensar-se.

- S'intentava rebatre les acusacions dels testimonis per demostrar que l'acusat no havia comès cap mena de delictes.

- Aquesta fase acabava amb una reunió del jutge i els advocats i a continuació s'emetia la sentència

EL PROCÉS

1. Fase “**en ofensa**”: iniciació, resum o sumari
2. Fase “**en defensa**”: sessió plenària

3. Emissió de la **Sentència**

- **Absolució de l'acusat**: fet poc freqüent
- **La Condemna**, escenificada en un aparell cerimonial:
L'Auto de Fe o Interlocutòria de Fe

Si el/s acusats eren condemnats a mort, eren lliurats immediatament al botxi

Altres sancions eren multes econòmiques, assots, desterrament, confiscació de béns, galeres, sambenitos o reclusió

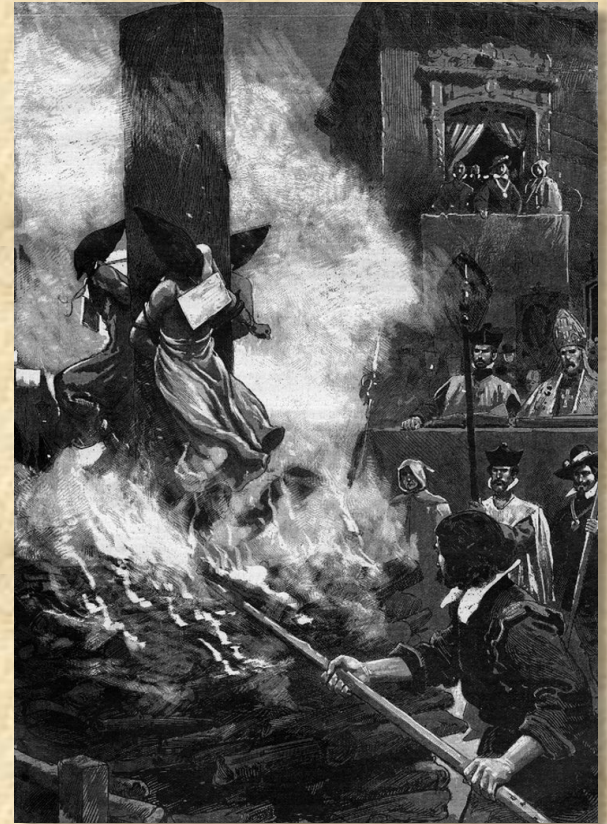
Condemnats per la Inquisició
Eugenio Lucas. S. XIX. Museu del Prado

**Auto de Fe presidit por Sant Domingo de Guzmán
Pedro Berruguete c.1493 - 1499**

detall

**Gravat d'un Auto de Fe a
la Plaça Major de Madrid
Anònim c. S.XVIII**

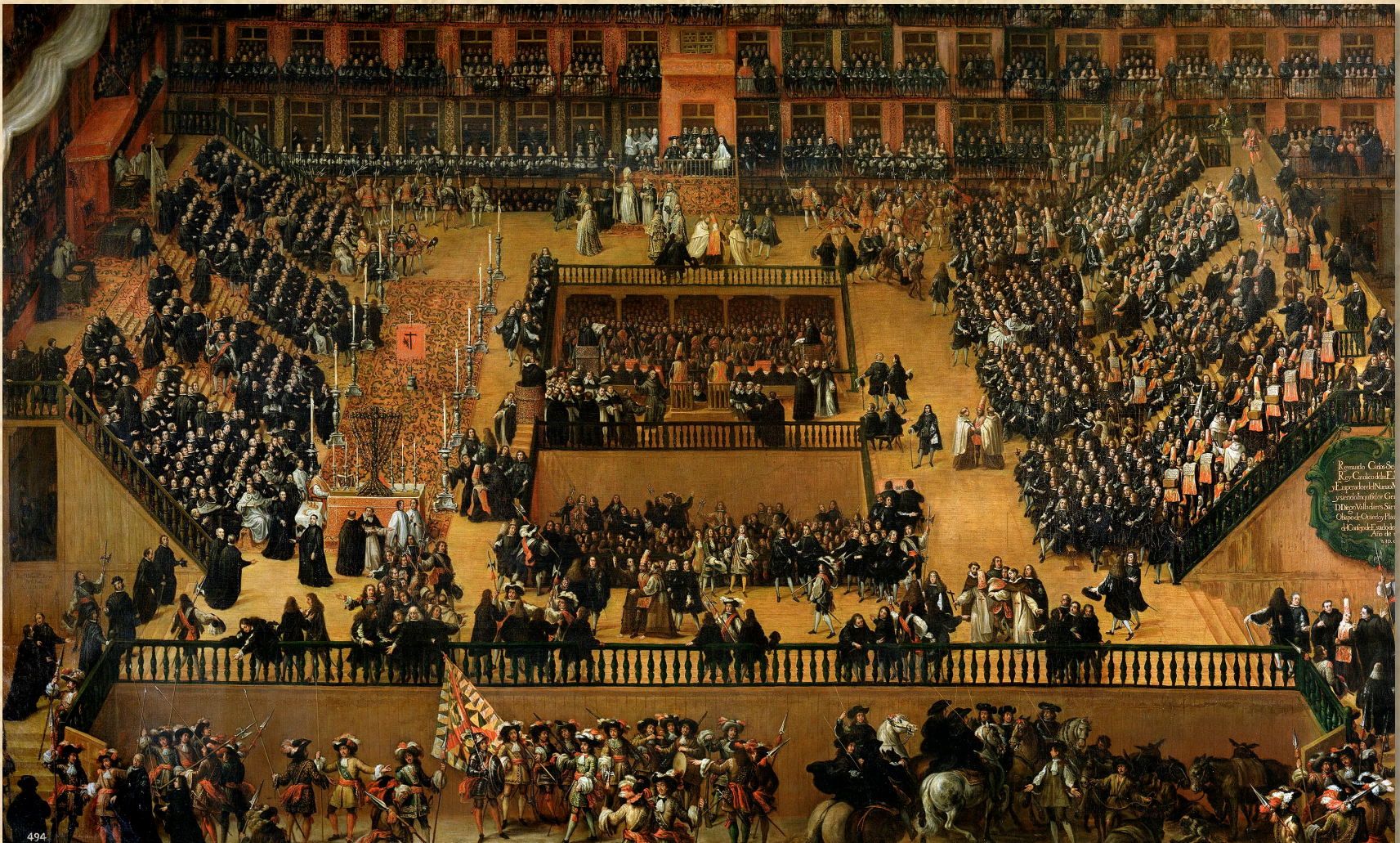
Els que no tenien tanta sort eren cremats vius a la foguera

Estimacions:

- 125.000 processos
- 5-10.000 condemnes a la foguera (4-8%)
- 3-5.000 aplicació efectiva

Geoffrey Parker, Gustav Henningsen, Joseph Peres, Jaume Contreras

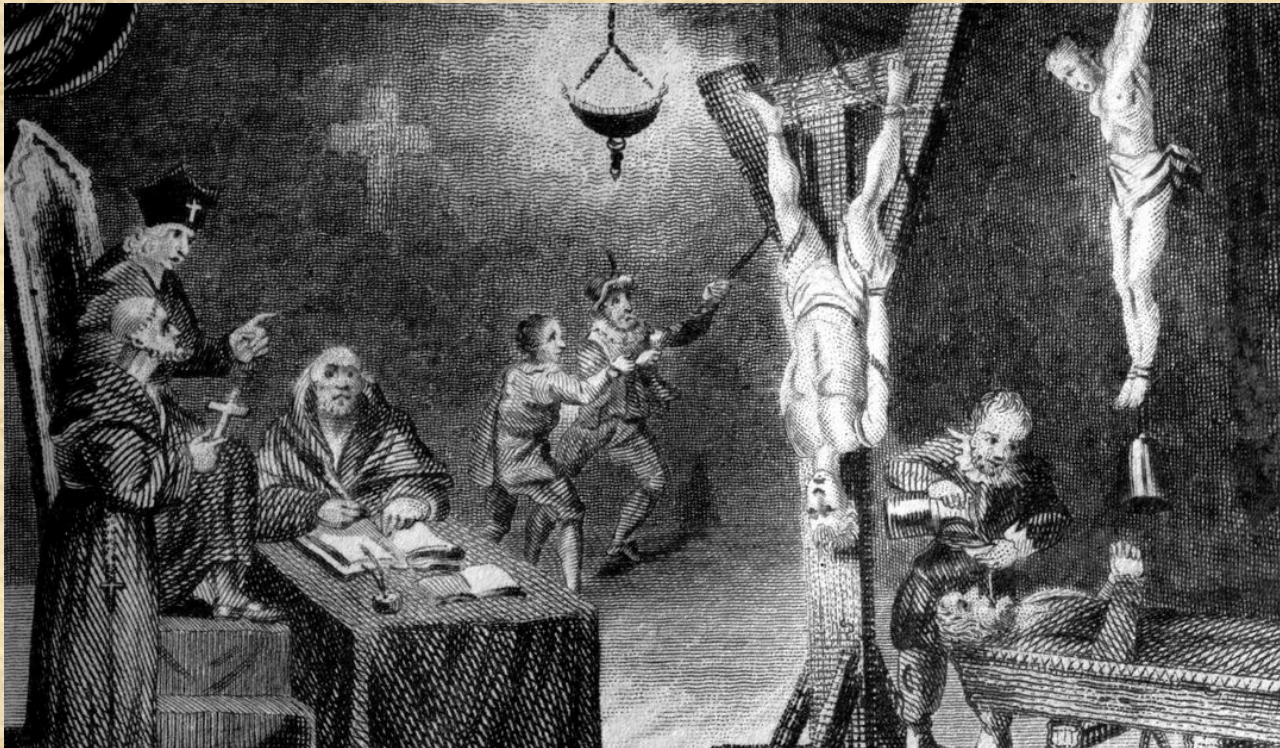
Auto de Fe a la Pl Mayor de Madrid. c.1683
Francisco Rizi 277x438 Museu del Prado

**El que va començar com un acte religiós de penitència i justícia, va acabar sent una festa pública més o menys semblant a les curses de braus
(Henry Kamen)**

LA TORTURA

La tortura va ser acceptada com a mètode de pressió des del 1252 amb la publicació de la **Butlla Ad Extirpanda** pel papa Inocenci IV

La Inquisició recorria a la tortura en poques ocasions, i sempre sota supervisió d'un inquisidor que tenia ordre d'evitar danys permanents, sovint al costat d'un metge, en contrast amb les tortures salvatges aplicades per l'autoritat civil.

Gravat S. XVI

CONDICIONANTS DE LA TORTURA

Premises de l'Església per l'aplicació de la tortura

La tortura:

- No pot posar en perill la vida d'una persona
- No pot causar la pèrdua d'una extremitat
- Només es podia aplicar una vegada i només si l'acusat semblava mentir
- Si l'inquisidor tenia proves aclaparadores de culpabilitat, la tortura era prohibida
- Temprança relativa a la resistència de l'acusat, tipus de delictes i assistir-lo i guarir-lo més endavant

Els mètodes aprovats per l'Església prohibien el vessament de sang. En funció del delictes o d'altres circumstàncies, es limitaven a “*relaxar-los*” al braç secular, eren lliurats als tribunals civils o reials, per tal que aquestos actuessin segons les seves “normes” .

(I llavors les coses canviaven...)

Els mètodes emprats per l'Església eren tres:

- **GARRUTXA**
- **POLTRE**
- **TURMENT DE L'AIGUA ("TOCA")**
- **TURMENT DEL FOC (ocasional)**

El desenvolupament de la tortura era registrat escrupolosament pels secretaris, incloent-hi els gemecs i exclamacions proferides per les víctimes. A més, el Sant Ofici tenia un manual de procediment que prohibia moltes formes de tortura utilitzades a altres llocs d'Europa i pels tribunals ordinaris.

Lluny del que es pugui suposar, la Inquisició espanyola oferia unes garanties processals més àmplies (encara que de per si molt insuficients) que no pas els tribunals ordinaris.

Per assenyalar als heretges s'utilitzava habitualment el **Sambenito**

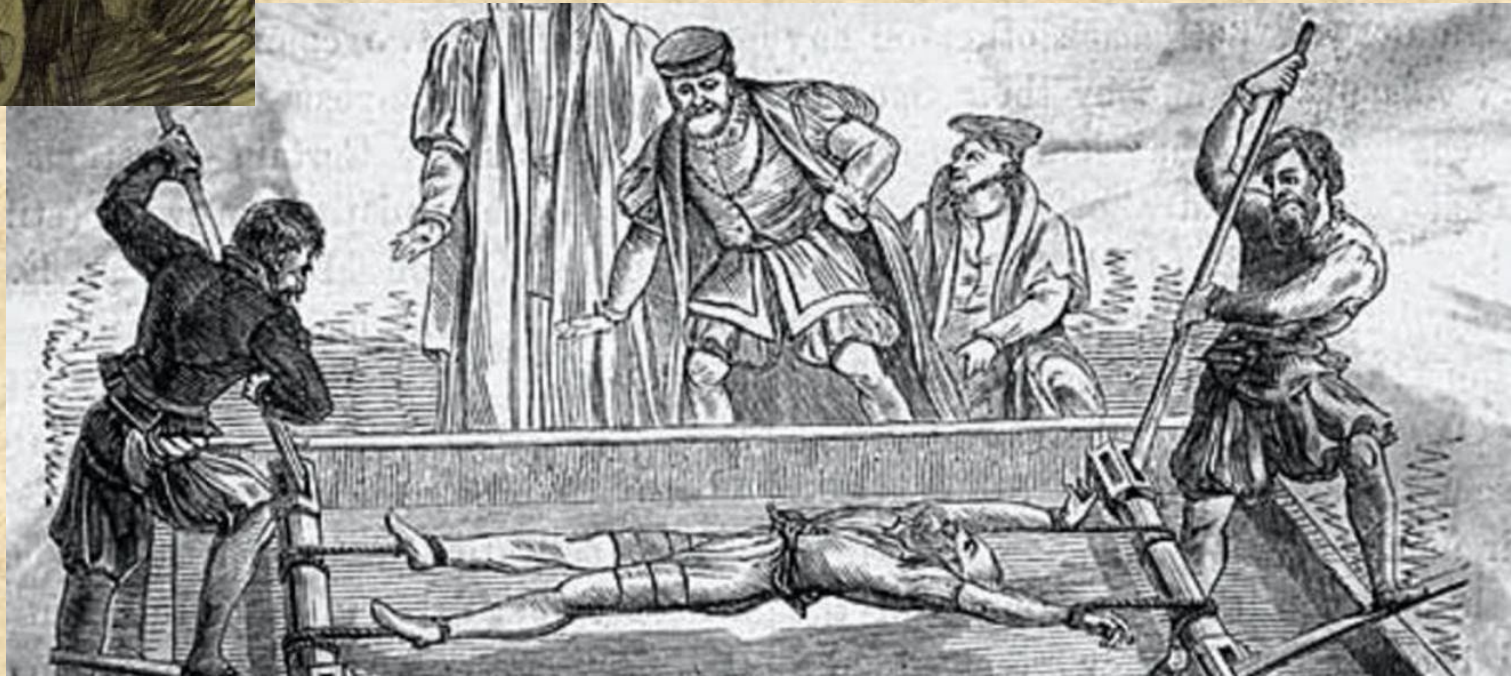
La GARRUTXA

Les mans estaven lligades a l'esquena, aixecant-lo pels canells a diversos metres del terra per un sistema de politges. Després d'això, se'l deixa caure sense tocar el terra, sent "descoyuntat" per la sacsejada. Si no confessés, es podia repetir fins a la mort.

POLTRE

Es lliga al pres de l mans i peus sobre una taula. Les cordes de peus i mans s'enrotllaven cap a una roda giratòria i, cada vegada que aquesta roda esta voltant, s'estenien les extremitats fins i tot arribant al desmembrament. El dolor que provoca es insuportable.

TURMENT DE L'AIGUA (“TOCA”)

El reclús estava lligat, se l'hi introduïa un drap a través de la gola, abocant gerres d'aigua per produir sensació d'asfíxia o ofegament molt sever que podia arribar a la mort.

TURMENT DEL FOC

S'utilitzava ocasionalment quan la resta de mètodes no eren prou efectius: brases o espelmes per cremar parts del cos sensibles (mans, peus, genitals).

EL SAMBENITO. El símbol de la infàmia

Nicolau d'Aymerich, al seu *Manual d'Inquisidors* (1378) el descriu com una túnica amb dos faldons (davant i darrera) a la mena d'escapulari o de ponxo.

Els condemnats a mort el portaven negre i gravats amb signes de l'infern, a més d'una corossa cònica vermella.

El reconciliats amb l'Església o penedit de la seva heretgia el portaven groc amb creus vermelles

Habitualment s'hi enregistraven els delictes que havien comés

De vegades els hi feien portar de per vida o el temps establert en la condemna

models de manteta

Francisco de Goya
Tribunal de la Inquisición
c. 1812-19. (Detall)

La xifra de morts que va causar l'activitat del Sant Ofici a la Península Ibèrica va ser molt inferior a la que van produir les guerres de religió, que van dessagnar França, Alemanya o Anglaterra durant els segles XVI i XVII, però, a l'imaginari popular són els espanyols els únics que es van guanyar la fama de radicals sanguinaris.

Els inquisidors espanyols apareixen representats en pel·lícules i novel·les com a sàdics fanàtics que van fer d'Espanya el territori més endarrerit d'Europa i van cremar una xifra interminable de jueus, bruixes, musulmans i sobretot protestants. Se suposa l'episodi més terrible i despietat de l'Església Catòlica

És una història que està esquitxada de mites, en una Europa on la persecució religiosa va ser encara més cruel.

La Pera Vaginal, Anal o Oral

L'Esclafapolzes

*No necessiten
masses explicacions*

L'Esquinçador de pits

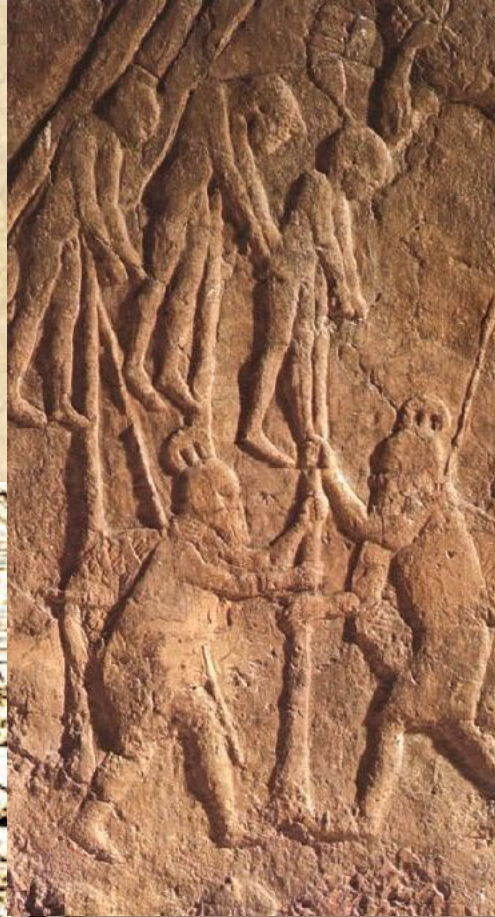

L'Empalament

Casi tan antic com la pròpia Història

Relleu asiri S. VIII a.C.

Relleu neoasiri
S. VI a.C.

Anne Charboniere Tortured.

Massacre dels Valdencs, duta a terme al Piemonte en 1665.

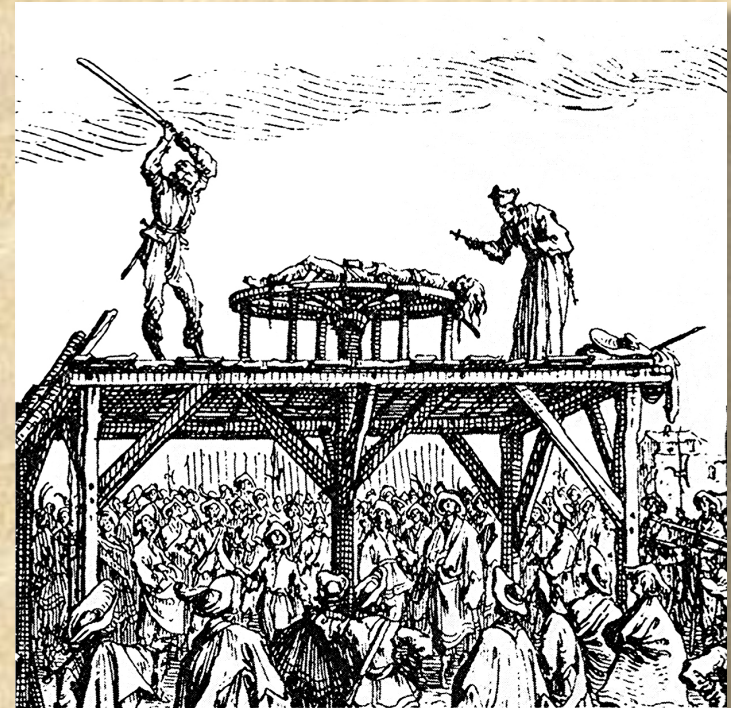
Gravat provinent del llibre *History Of The Evangelical Churches Of The Valley of Piedmond*. Publicat a Londres en 1668

La Roda (d'esbocinar)

Mètode brutal que consistia en trencar tots els ossos i articulacions de les extremitats amb el reu lligat a una roda que el deformava de qualsevol manera

Gravat S. XV

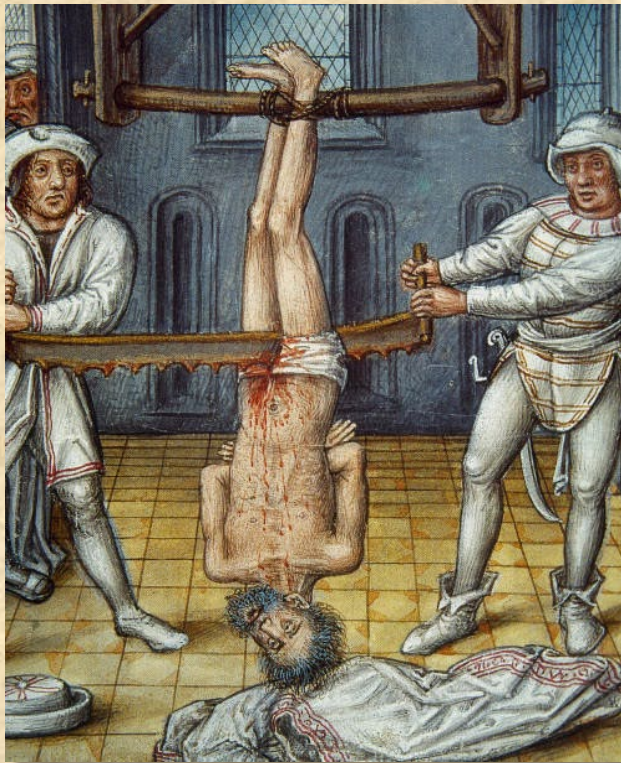

Les Misères et les Malheurs de la guerre
Jacques Callot c.1633

Una variant ...

La Serra

Era una tortura tremendament cruel i esgarrifosa. La serra estava reservada a dones que havien estat embarassades per Satanàs, segons els inquisidors. Per evitar que el nen demoníac fos donat a llum, els botxins penjaven la dona cap per avall amb les cames obertes i la segaven des de l'anus fins al ventre

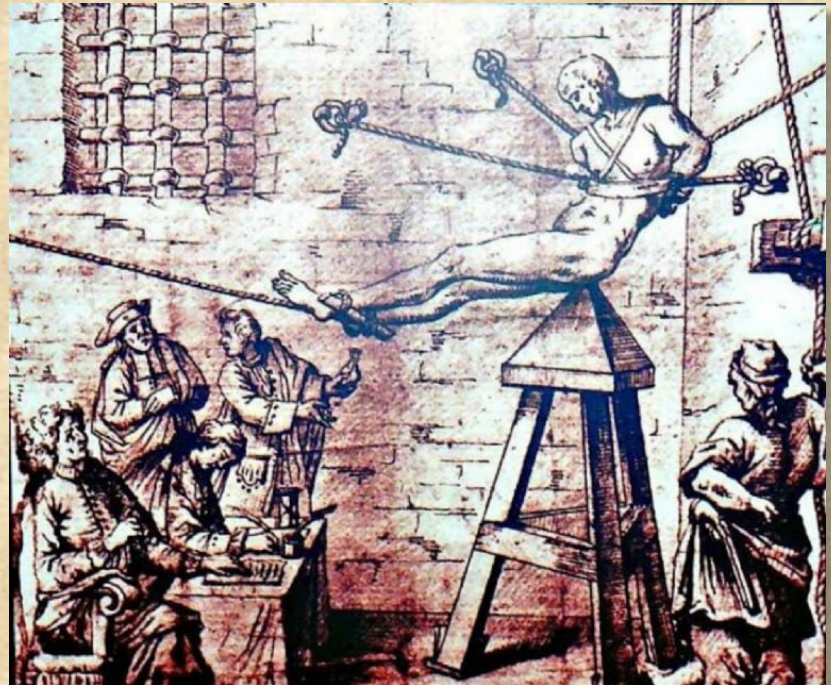

La Serra

Lukas Cranach c. 1548

El Bressol de Judes

Mètode terrible, emprat per obtenir confessions ràpides. Una piràmide de fusta amb el vèrtex esmoladíssim i un sistema de cordes per penjar al reu i deixar-lo caure sobre la punta, amb conseqüències òbvies.

El Bou de Falaris

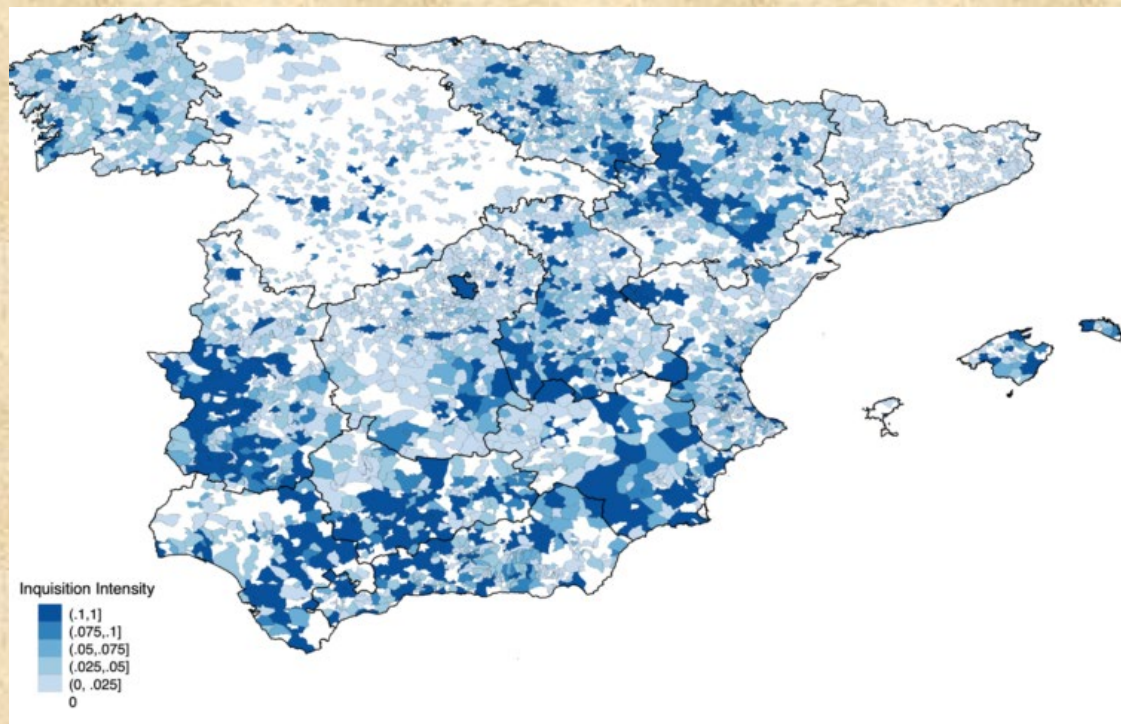

Un dels pitjors mètodes prové de l'antiga Grècia: s'introduïa una persona dins d'un enorme bou de bronze que només tenia orificis als ulls i al nas i es tancava. El veritable terror començava després. Es col·locava un foc sota el toro i aquest escalfava tant el metall que adquiria un color vermell. La víctima era lentament rostada fins a la seva mort (era **cuinada a foc lent**). Els crits de la víctima mentre agonitzava simulava els brams del bou.

LA INQUISICIÓ I LA SOCIETAT

IMPACTE SOCIAL

- Clima de por i de desconfiança, en un entorn de vigilància constant
- Persecució de Minories Religioses: jueus i conversos, musulmans i moriscos, protestants. Afegir tota mena d'heretgies...
- Erosió de la Llibertat Intel·lectual i Cultural: supressió del pensament crític, crema de llibres i censura
- Desintegració familiar i Estigmatització social
- Efectes sobre l'Economia: confiscació de bens, impacte en l'activitat comercial

Impacte de la pressió inquisitorial a la Península
Densitat de tribunals del Sant Ofici

LA INQUISICIÓ I LA SOCIETAT

IMPACTE POLÍTIC

- Uniformitat religiosa, obligant el compliment de les creences i pràctiques catòliques. Control de la moral pública
- La Inquisició espanyola va tenir un impacte profund en la política d'Espanya: consolidació del poder reial, control de la noblesa, a influir en la política exterior (enrarint relacions amb els estats protestants)
- La seva influència en la política i l'administració estatal va contribuir a una monarquia més centralitzada i autoritària, i el seu llegat va continuar afectant la política espanyola fins i tot després de la seva abolició.
- Control de la oposició i repressió de dissidents

La corrupció i abusos eren habituals

LA INQUISICIÓ A CATALUNYA

Catalunya, com a part de la corona d'Aragó, tenia una història i una identitat diferent de la resta d'Espanya.

Tenia el seu propi sistema legal i judicial, amb institucions com la **Diputació General** i el **Consell de Cent** que tractaven molts problemes locals. Això va influir en el funcionament de la Inquisició a la regió.

Es considera que el primer acte ben documentat de la Inquisició a Catalunya és la Constitució d'Alfons I del 1194, emanada a Lleida, contra els considerats heretges *Valdens* (coneguts com els “*ensabatats*”, perquè persistien amb els seus “errors”).

Aragonia, Catalonia, R. de València
c. 1653

Al 1232, Gregori IX publica la **butlla *Declinant iam Mundi Vespere ad Occasum*** i adreçada a l'arquebisbe de Tarragona i metropolità de Catalunya, instant-lo a formar un Tribunal de la Fe a Catalunya sota la competència exclusiva del poder eclesiàstic.

En aquesta butlla *“s'ordenava que es procedís contra els heretges, els seus protectors i encobridors i que es practiqués una diligent indagació o INQUISITIO sobre ells, i en cas de ser trobats culpables, es procedissin contra ells d'acord amb els estatuts formulats i contra els heretges”*.

Raymundo de Penyafort
Impulsor i promotor destacat
en el desplegament
inquisitorial català (1234)

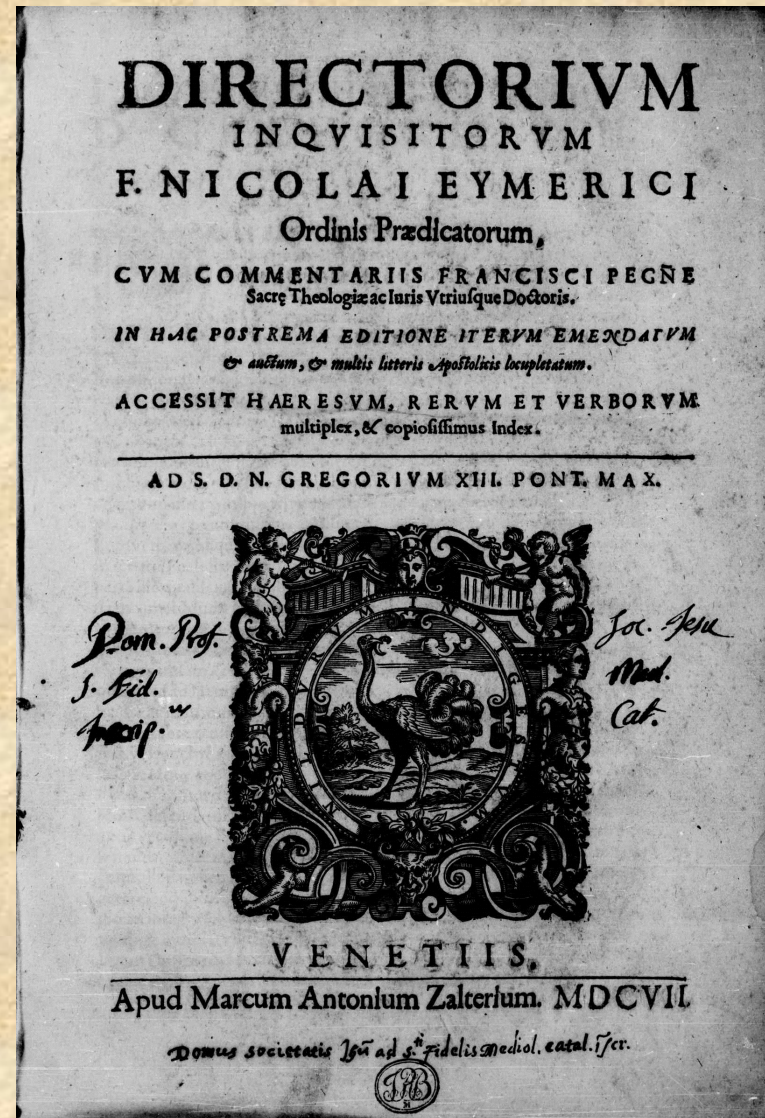
Al 1292 el rei Jaume I ho va ratificar tot. Total, que des de mitjans del S. XIII, la Inquisició estava totalment organitzada a Catalunya i no es diferenciava gens dels organismes inquisitorials d'altres països.

Els inquisidors tenien un poder omnímode en totes les estructures.

Al 1319 Catalunya s'uneix a Espanya i quan els reis Catòlics instauren la Inquisició al 1474, van imposar un Tribunal del Sant Ofici a la Corona d'Aragó.

Nicolau Eymerich (1356)
"Manual d'Inquisidors".

Descriu les tortures a aplicar (malgrat que reconeix que no és un mètode segur per conèixer la veritat)

Però al Principat ja hi havia una Inquisició pròpia des de feia tres segles (1194) i aquella imposició va esdevenir una font de problemes (i de competències)

ESTABLIMENT I EVOLUCIÓ DE LA INQUISICIÓ A CATALUNYA

4 Períodes

Primer Període, amb 2 subperíodes:

- 1) 1487-1505 dominat per l'acció contra el criptojudaisme i protagonitzat per l'Inquisidor "espanyol" imposat per la corona d'Aragó Fra Alonso Espina, i que va imposar un regnat de terror amb milers de víctimes, i,
- 2) 1539-1598 caracteritzat per la repressió del protestantisme.

Les Corts Catalanes segons una miniatura d'un incunable del segle XV.
Ferran II d'Aragó al seu tron emmarcat per dos escuts amb l'emblema del senyal reial.

Frontis d'una edició del 1495 de les Constitucions Catalanes

Llibre de les Constitucions de Catalunya
Compilat després de la Cort de Felip II a la vila de Montsó al 1585

ESTABLIMENT I EVOLUCIÓ DE LA INQUISICIÓ A CATALUNYA

Segon Període: comença amb la jura a les Corts del rei Felip III el 1599 i acaba el 1640 amb la Revolta Catalana. Catalunya passa a ser francesa (1641-1652), es reivindica la continuïtat de la Inquisició i s'exigeix que els inquisidors siguin catalans.

- S'introdueix per primera vegada la dualitat inquisitorial: Barcelona i Tortosa.

***Guerra dels segadors: la
Revolta Catalana. (1640)
Corpus de sang
H. Murillo. c.1910***

***L'enfrontament de la
Generalitat i una part de
Catalunya a Felip IV i els
seus exèrcits***

ESTABLIMENT I EVOLUCIÓ DE LA INQUISICIÓ A CATALUNYA

Tercer Període: comença al 1653 amb la recuperació de la unitat inquisitorial, sota el mandat de la **Suprema**, i s'allarga fins que novament es trenca aquesta unitat amb motiu de la guerra de successió i l'opció per l'arxiduc Carles per part de Catalunya (1705).

Austriacistes (casa d'Habsburg) i borbons (França) mantenen el Tribunal, els primers a Barcelona, els segons a Tortosa.

Reformes borbòniques: Decret de Nova Planta (1716) i abolició de lleis i privilegis de Catalunya i final a la seva autonomia

Carles II
Darrer rei de la casa d'Habsburg

Felip V
Primer rei borbó

Cataloniae principatus 1608. Jan Baptist

ESTABLIMENT I EVOLUCIÓ DE LA INQUISICIÓ A CATALUNYA

Quart Període: queda situat en l'etapa de la uniformitat borbònica, és a dir, del 1718 fins a la supressió del Tribunal Inquisitorial de Barcelona pel general Lechi (1808), al servei de José Bonaparte. Es pot donar entitat pròpia al període agònic de la Inquisició, 1808-1820, que acaba per al tribunal barceloní amb l'assalt a la seva seu, el 10 de març

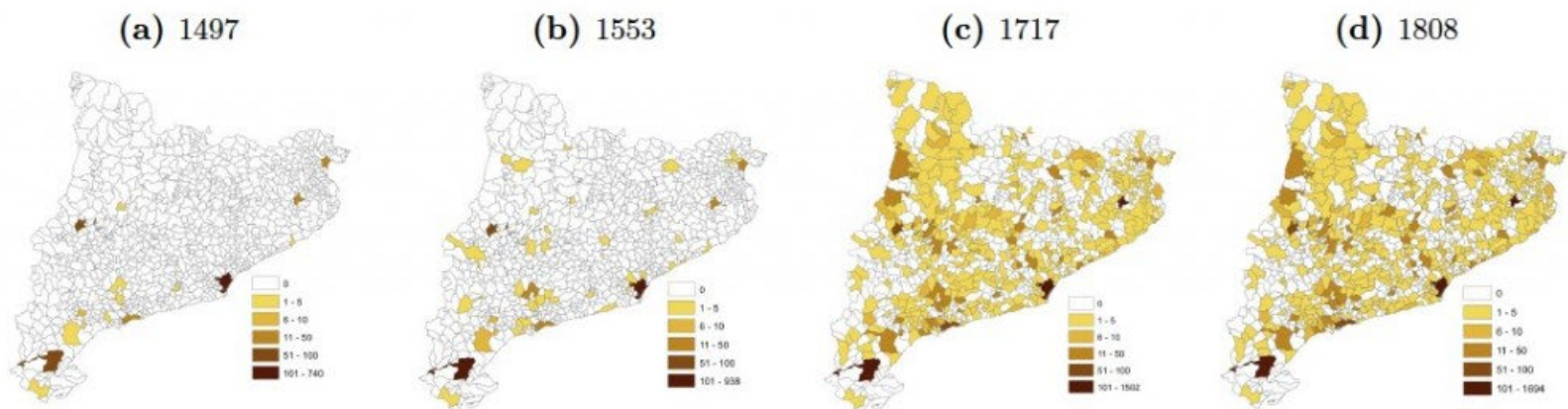
Testimonis del Sant Ofici a les façanes...

Runes del Palau Reial de la Inquisició a finals del S. XIX.
Imatge fotogràfica B/N colorejada

En resum:

- Després del “regnat de terror” d’Alonso Espina, Catalunya que tenia les seves pròpies institucions governamentals, la Inquisició espanyola va haver de negociar i adaptar-se a les estructures legislatives catalanes.
- Els objectius inicials eren els mateixos: la repressió religiosa (convertos, minories religioses, heretges, idees reformistes, protestantisme).
- Es van establir els Tribunals Inquisitorials a ciutats clau, essent els més importants els de Barcelona i el de Tortosa, que sempre van comptar amb la resistència de la noblesa i les autoritats locals, per les interferències.
- Les qüestions econòmiques (i les confiscacions de béns...) sempre eren al rerefons. Corrupció, abusos, falses acusacions, revenges personals...

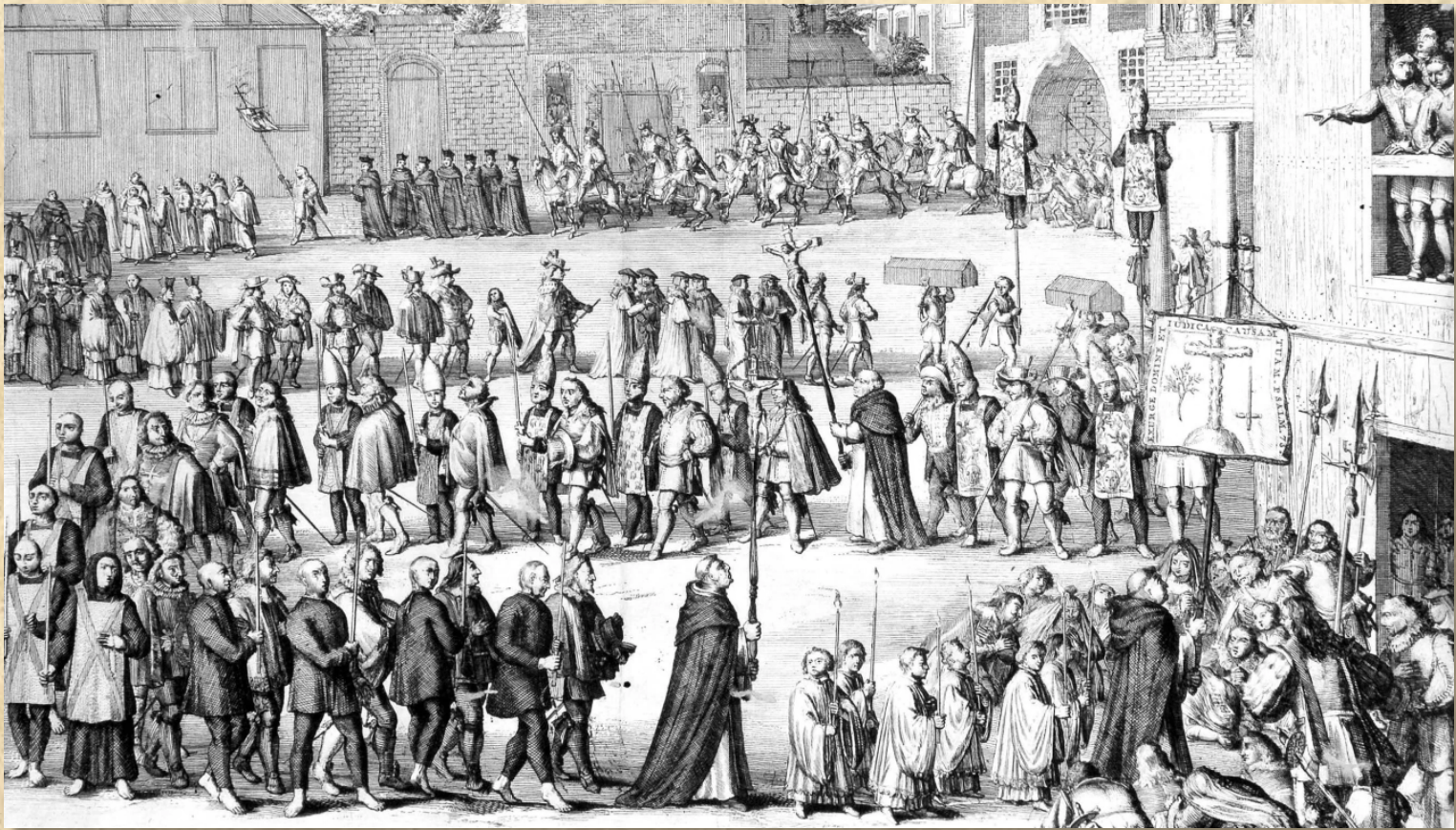
Figure 2: Location of Inquisition trials in Catalonia between 1497 and 1808

Source: Vidal-Robert (2014)

Tot això tenia greus conseqüències:

L'activitat inquisitorial va generar desconfiança i ressentiment a la població. La repressió religiosa i les pràctiques inquisitorials van contribuir a un clima de sospita i desconfiança del govern i de les institucions religioses i sobre tot, la desconfiança i la por entre la pròpia població.

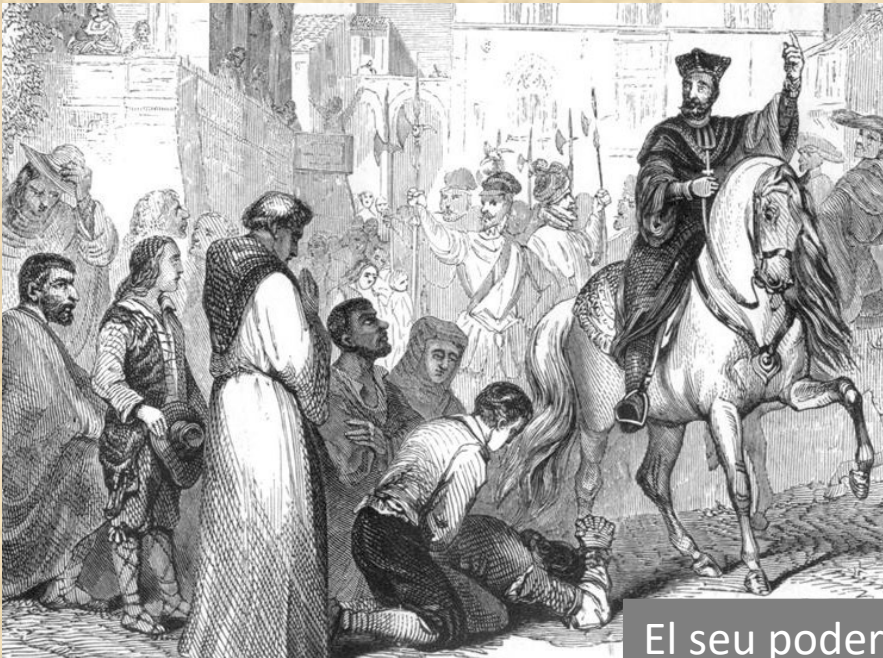
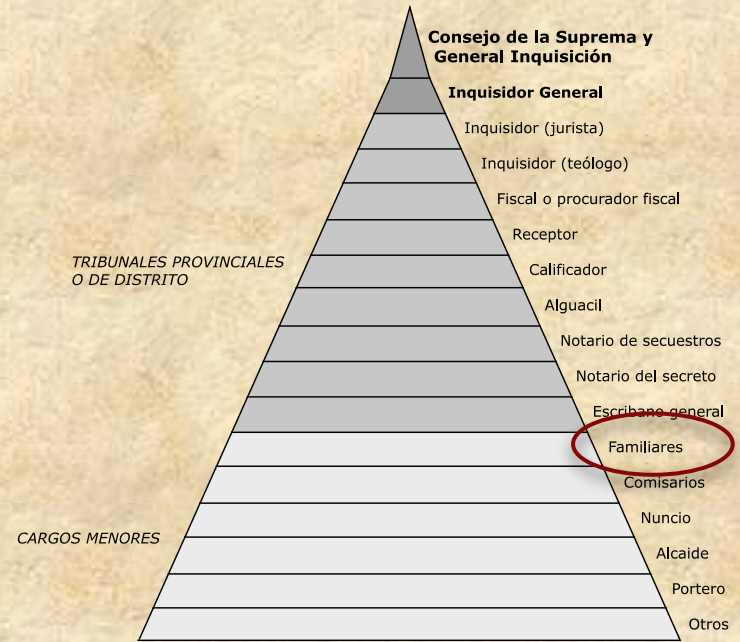

Les manifestacions públiques eren quasi bé d'obligat compliment

DESENVOLUPAMENT I FUNCIONAMENT. ORGANITZACIÓ.

L'organització piramidal era la mateixa que a la resta d'Espanya.

Les conseqüències, impacte social, la persecució d'opositors i dissidents, també va ser la mateixa.

Un paper important el van jugar els inquisidors locals, font de severes tensions, amb col·laboració amb els ***“Familiares del Sant Ofici”***

El seu poder intimidatori era total

L'Inquisidor

La fricció popular ja es va produir amb els **Familiars del Sant Ofici** (els “*informadors*”), membres del nivell més baix de la Inquisició que servien d'informadors (*eren els comissaris polítics que tenien controlats els barris i a la població*)

Eren temuds i, solien ser menestrals i comerciants recentment arribats a poblacions, que, per medrar socialment davant les antigues i poderoses famílies de ciutats s'allistaven a l'ombra de la institució.

Buscaven privilegis de tot tipus: legals, jurídics (només rendien comptes als tribunals del Sant Ofici), econòmics (gaudien de les exempcions contributives; no havien d'acollir les tropes a les seves cases a les guerres constants) i socials (podien portar i utilitzar armes i accedir als tristos espectacles dels Autos de Fe). El rebuig i l'enveja social eren una conseqüència clara.

Títol de Familiar del Sant Ofici de la Inquisició donat a Salvador Moreno del lloc de Navalvillar de Pela, Jurisdicció de Truxillo diòcesi de Plasencia, per la Inquisició de Leon, Santiago i Alcantara Bisbats de Plasencia, Badajoz, Coria i Ciudad Real, a catorze dies de Gener Any de mil i cinc-centes i vuitanta-vuit

El Cas de Reus.

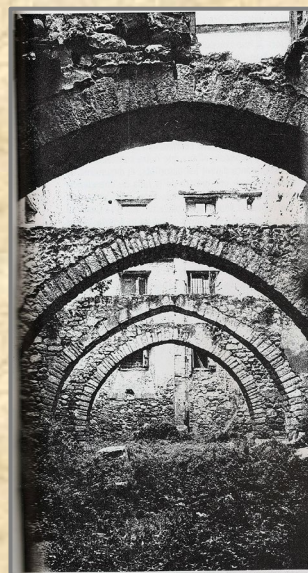
1632. Episodi del treballador de Reus.

Un exemple el pot representar aquest extracte d'un judici de la Inquisició contra un teixidor de Reus al 1632:

Del llibre d' Henry Kamen: *La Inquisición Española*

“Preguntadole si creya en Dios dixo que si, y diciéndole qué es creer en Dios respondió que era comer bien, beber fresco y levantarse a las diez”

No se com es va acabar la festa, però potser això ens demostra que la gent tenia altres problemes que no pas les heretgies

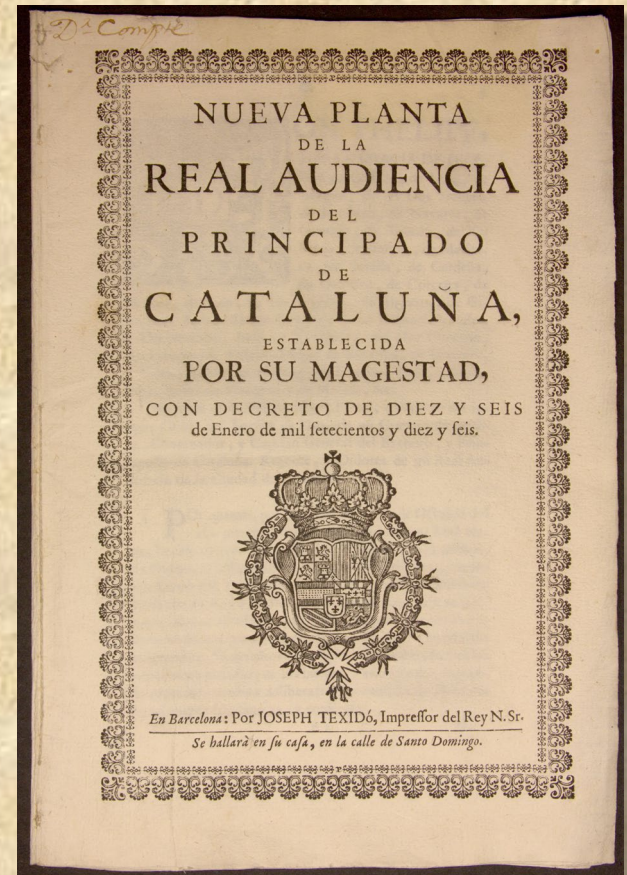

Castell del Cambrer. Reus.

En Resum: CONSEQÜÈNCIES POLITIQUES

- La Inquisició a Catalunya, amb l'excusa de la uniformitat religiosa, va comportar que es consolidés el poder central de la monarquia.
- Políticament, va ser un eina en la persecució dels opositors, adversaris, dissidents polítics.
- Durant la Guerra dels Segadors (1640-1652), la Inquisició va tenir un paper important en la repressió dels moviments separatistes i per controlar i suprimir la dissidència política.
- Va comportar canvis en la Legislació i reformes, sobre tot les Reformes Borbòniques (Felip V), que amb una aparent modernitat, pretenien centralitzar encara més el poder.

**L'escenificació va ser el
Decret de Nova Planta**

**Decret de Nova Planta pel qual van
quedar abolides les lleis i institucions
catalanes. (1716)**

DECLIVI I FI DE LA INQUISICIÓ A CATALUNYA

Des del segle XVIII, la Inquisició a Catalunya, com a la resta d'Espanya, va començar a declinar a causa de les reformes borbòniques i la influència de les idees que promouen la modernització i la secularització.

***Alegoria de l'abolició de la
Inquisició per les Corts de Càdis.***
Manuel Alegre i Pedro Nolasco
Biblioteca Nacional d'Espanya

La situació esclata el 10 de març de 1820 amb l'assalt popular al Palau del Tribunal del Sant Ofici de Barcelona, que va sentenciar la institució (pocs dies després de l'acatament aparent per part de Ferran VII de la Constitució de Cadis).

Testimonis xifren en 20.000 persones les que van anar a l'edifici ubicat a l'avui carrer dels Comtes. Els presos que esperaven judici van ser alliberats, mentre els inquisidors escapaven de pressa, entre cops i impropis. Es van destruir i cremar cel·les i instruments de tortura. En aquell primer assalt van ser destruïts nombrosos expedients.

Assalt al palau del Tribunal del Sant Ofici de Barcelona
Hyppolite Lecomte. Litografia. c.1820

L'endemà, una nova multitud va tornar a saquejar el tribunal, molts papers de l'arxiu van ser llançats per la finestra i destruïts.

... però d'altres (molts) van acabar en mans dels espectadors, com Andrew Thorndike, un empresari nord-americà dedicat a l'exportació que es va endur una bona col·lecció de documents.

Va arribar a recollir fins a trenta caixes de documents que s'havien llençat i les va fer arribar a la seva família a Boston.

Palau Reial Major, amb el palau del Lloctinent annex

Masmorres del Palau del Lloctinent

Es van traduir i cedits a la American Philosophical Society de Filadelfia (Henry Charles Lea), i, al 1962 traslladats a la Universitat de Pensylvania. Allí es poden consultar totes les recopilacions, procediments i investigacions del Tribunal Inquisitorial, amb narracions dels dels presos i tortures sofertes. Els documents van des del 1532 fins al 1818, i son principalment processos contra del dogma catòlic, genealogies per provar la neteja de sang i també papers de disputes civils.

**Així que, per completar la crònica del Sant Ofici s'ha d'anar als EUA.
Són el testimoni d'una època de terrible repressió**

***Palau del Lloctinent
(Imatge de 1918)***

Campus de la Universitat de Pensylvania

La Inquisició va ser abolida en quatre ocasions: el 1808 (per Napoleó quan va envair Espanya, com a mesura reformadora), el 1813, el 1820 i el 1834, de forma definitiva, sota el regnat d'Isabel II. Tres vegades va renéixer de les cendres.

D'aquesta macabra història, a Barcelona encara en queda un escut a la façana d'un dels edificis més emblemàtics del Barri Gòtic (curiosament un dels millors conservats d'Espanya), per recordar tan ombrívol tribunal.

Escut de la Inquisició a la façana del Museu Marés, al carrer dels Comtes. Barri Gòtic. Barcelona.

La
INQUISICIÓ:
un Ofici no
tant Sant

